

- володіє методами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів з іноземної мови;

- здатний до рефлексії, має навички оцінювання власної контрольної-оцінювальної діяльності й обдуманого вибору шляхів подолання недоліків.

Щодо комунікації виділимо такі необхідні комунікативні вміння:

- формує комунікаційну стратегію з колегами, учнями та їхніми батьками під час планування контрольної-оцінювальних заходів, підготовки засобів контролю (добір, адаптування чи укладання окремих контрольних завдань або їх комплексів), проведення контролю, перевірки його результатів та їх повідомлення із дотриманням етичних норм спілкування, принципів толерантності, творчого діалогу, співробітництва та взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу.

- ефективно використовує іноземну мову для укладання інструкцій до контрольних завдань.

Таким чином, нами був конкретизований нормативний зміст методичної підготовки бакалаврів до здійснення контрольної-оцінювальної діяльності, що може бути визначений як початковий рівень контрольної-оцінювальної компетентності викладачів англійської мови.

У подальшому слід конкретизувати виділені здатності та вміння контрольної-оцінювальної діяльності вчителя англійської мови та встановити динаміку їх розвитку з метою уточнення структури методичної контрольної-оцінювальної компетентності викладачів англійської мови.

Список використаних джерел:

1. Проект стандартів вищої освіти: 014.02 Середня освіта (мова та література із зазначенням мови). – Міністерство освіти і науки України, 2017. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/naukovo-metodichna-rada-ministerstva/proekti-standartiv-vishhoyi-osviti.html>.

Шевченко Ю.М.,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри початкової освіти

Мелітопольського державного педагогічного університету

імені Богдана Хмельницького

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ПОРУШЕНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Глибокі соціально-економічні перетворення, які відбуваються в сучасному суспільстві, змушують усіх нас розмірковувати про нашу молодь, про майбутнє України. Усе більше і більше людство приходять до розуміння того, що для духовного відродження суспільства недостатньо тільки знань, які дає традиційна

освіта. Не можна раціонально засвоїти моральні імпульси за допомогою суто наукової освіти, ніяка наука сама по собі не в змозі замінити любов, щирість та співчуття.

Питанню духовно-морального розвитку особистості приділяли значну увагу Г. Сковорода, Т. Шевченко, І. Франко, В. Сухомлинський, К. Ушинський, І. Огієнко, І. Котляревський, А. Макаренко, Т. Тюріна, Ш. Амонашвілі, М. Стельмахович, В. Ліщук, Н. Лубенець, С. Русова, А. Богуш, Н. Гавриш, О. Запорожець, Г. Леушина. Вчені доводять, що духовно-моральний аспект є пріоритетним у становленні особистості.

Разом з багатою кількістю рис особистості, які можна віднести до моральної вихованості, в дітей виділяються і такі, що визначаються як порушення духовно-моральної сфери, або негативні прояви девіантної поведінки вже в молодшому шкільному віці.

Духовно-моральні порушення школярів за В. Сухомлинським це – егоїзм, недисциплінованість, підлість, жорстокість, невдячність. Щоб подолати дані деформації слід проникнути у внутрішній світ дитини, зрозуміти причини, що породили зло, знайти ключі до виправлення вад. Основними причинами, що штовхають школяра на порушення моралі – здебільшого розлучення батьків, пияцтво, знущання над дитиною, постійні суперечки між батьками та вчителями, непослідовність у вихованні від суворості та жорстокості до ласки і догоджання [7, с. 103].

Становлення духовно-морального виховання залежить від сім'ї. Саме батько і мати своїми вчинками і своїм способом життя стають зразком поведінки для своїх дітей. На думку відомого фізіолога І. Павлова, у будь-якого індивіда стереотипи поведінки в дитинстві виробляються в основному за допомогою позитивного прикладу. На базі загальної моральної атмосфери в сім'ї у дітей складається певне ставлення до духовно-моральних вимог суспільства. У родині, члени якої взаємно поважають один одного і піклуються одне про одного, де дорослі мають роботу і люблять працювати, де до оточуючих ставляться з увагою і співчуттям, як правило, зростає морально вихована людина. З сімей, де повсякденну поведінку дорослих носить антигромадський характер, виходить в 10 разів більше дітей із відхиленнями в поведінці, ніж із сімей першої групи [3, с. 43].

У дітей з морально неблагополучної сім'ї залишається незадоволеною одна з найважливіших психологічних потреб – потреба в увазі та любові з боку батьків. А. Макаренко називав стан психіки дітей, які росли в сім'ях з проблемною середовищем – «діти, з відсутністю радості завтрашнього дня». Такі діти особливо сильно прагнуть до спілкування з однолітками і дорослими поза сім'єю, що до певної міри заміняє їм брак уваги, ніжності і турботи з боку батьків. Однак, якщо це спілкування набуває нездоровий інтерес, воно згубно відбивається на моральному розвитку і поведінці дітей.

У сім'ях, де дітям ні в чому не відмовляють, потурають будь-яких примх, позбавляють від домашніх обов'язків, виростають не просто ледарі, а споживачі, які прагнуть все нових і нових благ. Відсутність звички до розумного самообмеження нерідко штовхає їх на злочини, що здійснюються під впливом мотивів і бажань чисто споживчого характеру [5, с. 96].

Зайва суворість батьків, надмірне використання всіляких обмежень і заборон, покарання, що принижують дітей, що ображають їхню людську гідність, нерідко штовхають їх на злочини.

Діти, що не відчуваючи контролю над собою з боку дорослих, відчувають ілюзію «повної свободи». Їх поведінка може стати іграшкою власних випадкових потягів і сторонніх впливів. Нерідко «сліпота» батьківського нагляду дітей, породжує впевненість у цілковитій безкарності.

Більшу частину свого часу діти проводять у школі. Це дає їй можливість впливати на дитину і виховувати її. Та школа і вчителі припускаються багатьох помилок у морально-духовному вихованні дитини як особистості. Недоліки роботи школи, що негативно позначаються на поведінці учнів, умовно можна розділити на три групи.

Перша група – недоліки організаційного характеру. До їх числа відносяться: запізніле виявлення учнів, схильних до порушення духовно-моральних норм, поверхове вивчення педагогами індивідуальних особливостей таких школярів і причин моральної деформації особистості, відсутність продуманого плану роботи по їх виправленню та перевихованню.

Негативно впливають і такі фактори, як недостатня допомога і контроль адміністрації школи, роз'єднаність шкільного педагогічного колективу, відсутність аналізу допускаються в роботі помилок, недостатнє використання можливостей учнівського самоврядування, шаблонність форм і методів позакласної та позашкільної роботи, непривабливість заходів, що проводяться в школі, пасивність в роботі з неблагополучними сім'ями.

Друга група – помилки, які пов'язані з неправильним педагогічним підходом до учнів, схильним порушувати загальноприйняті правила і норми. Одна з помилок полягає в ототожненні відносини відсталого учня до навчання з його розумовими здібностями. Всі діти, які ростуть в неблагополучних сім'ях, або діти, яких неправильно виховують, як правило, не в змозі добре вчитися без сторонньої допомоги. У одних це проявляється вже в початкових класах, у більшості інших – в підлітковому віці. У процесі навчання і виховання такі діти потребують чуйності, уваги і індивідуального підходу. Якщо цього немає, у них складається негативне ставлення до навчальної діяльності. Великої шкоди завдає переконаність деяких вчителів у розумовій відсталості таких учнів, що деморалізує дітей, формує у них зневіру в свої сили, налаштовує проти вчителів і школи в цілому.

Не праві і ті педагоги, які стверджують, що таких учнів «не можна нічим зацікавити» або що їх «цікавить тільки погане». Для того, що позитивні інтереси втілилися в відповідні вчинки, дітям потрібні допомога і підтримка вчителя [6, с. 83].

Серйозна помилка – використання в роботі з важкими школярами заходів негативного стимулювання – обговорень, осуду, доган, різного роду покарань. Багаторазово вислуховуючи погрози, дитина звикає до них і перестає їх сприймати.

Непрощенну помилку роблять ті педагоги, які виявляють недоброзичливе ставлення до важковиховуваних дітей, вступаючи з ними в затяжні конфлікти. Це призводить до виникнення психологічного бар'єру між педагогом і учнем, до взаємного нерозуміння і взаємної неприязні, суперечить ідеям педагогіки, засно-

ваної на принципах співпраці. Дитина ще більше замикається в собі, ще сильніше чинить опір будь-яким спробам вчителів впливати на нього та в результаті – його поведінка погіршується [1, с. 8].

Третя група помилок обумовлена невисоким професійним рівнем окремих вчителів, їх психологічною невідповідністю до роботи з дітьми. Інші педагоги слабо володіють навчальним предметом і методикою викладання. Їх уроки нецікаві, на них відсутній диференційований підхід до слабких, середніх і сильних учнів. Діти перевантажені великою кількістю досліджуваного матеріалу на уроках і домашніми завданнями. Це формує негативне ставлення до навчання [4, с. 99].

Шкоду вихованню школярів наносять педагогічна безтактність, нестриманість, неповага деякими вчителями людської гідності учнів, упереджене ставлення до окремих учнів, небажання рахуватися з віковими особливостями дитячої психіки.

Важкі школярі відрізняються підвищеною емоційністю і загостреним самолюбством. Вони болісно реагують на дії педагогів, які принижують їх або виставляють їх в смішному вигляді, що ображають їх гідність. Це викликає протест, який проявляється іноді у вигляді грубих порушень дисципліни і порядку.

Важливим є не тільки перевиховання моральних порушень, які виробилися у школяра, а і їх передбачення і застереження. Так само як лікар ретельно досліджує організм хворого, шукає і знаходить джерела хвороби, щоб розпочати лікування, так і педагог має вдумливо, терпляче, уважно досліджувати, вивчати розумовий, моральний та емоційний розвиток школяра, шукати і віднаходити причину, через яку вона стала важкою та застосовувати такі винаходи виховного впливу, які б враховували труднощі, особливості індивідуального світу кожної дитини [9, с. 290].

В. Сухомлинський віднайшов головні шляхи, які б дали змогу виховувати по-справжньому доброго і морального учня. Педагог пропонує викоринювати мерзотне й огидне, до яких він відносить:

- наодинці з собою робити не так, як ти робив би на очах у людей;
- лінуватися, бути ледарем, неробою;
- видавати за доблесть і заслугу те, що є твоїм обов'язком;
- бути жадібним, негостинним;
- глумитися зі старості;
- давати порожні обіцянки, не дотримуватися слова;
- мовчати, коли треба говорити, й говорити коли треба мовчати;
- не слухати батьків;
- глузувати з калік;
- не любити й кривдити тварин.

Одне із головних завдань вчителя полягає в тому, щоб навчити дітей бачити наслідки своїх вчинків. А щоб їх бачити – треба думати. В. Сухомлинський зазначав, що «...виховуючи, ми вчимо міркувати про те, що навколо мене і в мені. Уявно ставте себе на місце іншого» [8, с. 51].

Отже, визначивши причини духовно-моральних порушень учнів можна обрати правильні методи та прийоми коригування поведінки учнів. Основний шлях корекції духовно-моральних порушень учнів молодшого шкільного віку полягає в тому, щоб звертатися до таких учнів, говорити з ним, не виносячи на суд колективу його поведінку. Виховна суть таких бесід у тому, щоб вони викликали у дитини бажання бути доброю та відкритою.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Емоції в процесі морального виховання молоді / І. Д. Бех // Початкова школа, 1996. – № 10. – С. 8-11.
2. Болдирев Н. І. Духовно-моральне виховання дітей / Н. І. Болдирев. – Х.: Фактор, 2002. – 224 с.
3. Гаврилова Т. П. Про виховання духовно-моральних почуттів / Т. П. Гаврилова. – Х.: Знання, 2008. – 144 с.
4. Головська І. В. Актуальність застосування методів, що забезпечують суб'єктну позицію учнів, у практиці морального виховання молодших школярів / І. В. Головська. – К.: Ранок, 2010. – 198 с.
5. Кондратюк А. П. Школа та духовно-моральне виховання підростаючого покоління / Кондратюк А. П. – Х.: Ранок, 2005. – 224 с.
6. Мартиненко С. М. Пріоритети виховної роботи в сучасній школі / С. М. Мартиненко. – К.: Знання, 2007. – 106 с.
7. Помиткін Є. О. Психологія духовного розвитку особистості / Є. О. Помиткін. – К.: Наш час, 2007. – 280 с.
8. Сухомлинський В. О. Про стан теорії і практики виховання в освітньому просторі України / В. О. Сухомлинський. – П.: Полтавський вісник, 1999. – 280 с.
9. Новикова В. І. Основи духовно-морального виховання дітей початкових класів в сучасному соціумі / В. І. Новикова. – Ч.: Букрет, 2004. – 346 с.